

Лікувальна педагогіка

Соціально-терапевтичні громади часто мають власні сільськогосподарські садиби...

...ремісницькі підприємства на зразок цієї пекарні...

...та виробничі майстерні (як ця ткацька майстерня)

Сніданок у дитячому садку

Розвиток моторики, емоційних та розумових здібностей

У дворі для відпочинку

Організація свят та дозвілля – це неодмінна складова в соціально-терапевтичних громадах

Люди, що потребують опіки душі

У драмі Рудольфа Штайнера „Ворота посвячення“ один із головних персонажів каже: „Ми визнаємо важливість існування кожного типу людського ества.“ Ця тема є лейтмотивом у біографії Штайнера.

Після навчання він був домашнім учителем у хлопчика, котрий страждав на гідроцефалію і вважався майже нездатним до навчання. А згодом він уже зміг відвідувати звичайну школу і зрештою став лікарем. При Вальдорфській школі Штайнер заснував допоміжний клас для слабких учнів, якими опікувався д.-р філософії **Карл Шуберт**. І з 1923 року в клінічно-терапевтичний інститут **д.-ра Іги Вегман** приймають дітей з вадами розвитку.

Дурні, божевільні, ідіоти, душевнохворі – це загально-вживані вокабули в часи Р.Штайнера. Вони й відображали тогочасне ставлення до людей із вадами розвитку. Соціалдарвіністські ідеї про життя, котре „не є чимось цінним“, набувають популярності. Для Штайнера поняття „нормальності“ було занадто сумнівним. „Доводиться говорити про те, що в кожній людині десь у закутку її душевного життя вже від початку прихована так звана ненормальність.“

Перший лікувально-педагогічний заклад у замку Лауенштайн, неподалік від Йени, Штайнер пропонує назвати: „Лікувально-виховний інститут для дітей, чийм душам потрібна опіка“. „Ми повинні взяти назву, яка не ставить одразу ж тавро на дітях.“ Інститут був заснований у 1923 році за ініціативою **Франца Льоффлера**, **Зіґфріда Пікертта** та **Альбрехта Шпрошайна**.

Лікувально-педагогічний курс

У липні 1924 року Штайнер проводить курс для лікарів та лікувальних педагогів у Дорнасі. У доповідях він детально описує взаємодію фізіологічних, душевних та духовних процесів. Індивідуальність, котра проявляється в „Я“, має природу духовну. Ні хворою, ні ненормальною вона бути не може, і її здатність розвиватись не має меж. Проте тілесна конституція іноді обмежує можливість використовувати тіло як інструмент. Штайнер розширює погляд за межі вад розвитку й при цьому спирається на знання про повторне земне життя та закони творення карми. Людська доля розглядається не лише як наслідок попередніх земних життів, а є водночас підготовкою до майбутніх втілень. „Кожний ступінь покращення, до якого ми можемо підвести хвору людину, для неї є досягненням. Ми не маємо права втішати себе тим, що така вже, мовляв, карма і тому все відбувається саме таким чином... Адже карма може розвиватися різними

шляхами.“ Лікувальна педагогіка допомагає людям не просто приречено прийняти долю такою, як вона є, але й активно докладати власні зусилля в її спільній перебудові на майбутнє.

Люди з особливими задатками

На конкретних прикладах Р.Штайнер розкриває те, як духовно-душевне може настільки запруджувати собою тіло чи окремий орган, що порушується їх зв'язок із зовнішнім світом. Тіло може бути й таким наскрізь проникним, що духовно-душевне ніби „витає“ й губиться в оточенні. У кожного це проявляється в різний спосіб із різною інтенсивністю. Тож особливо вихователь має налаштуватися на кожну дитину індивідуально.

Для дитини-школяра в центрі уваги стоїть навчання, яке відбувається за звичним навчальним планом вальдорфських шкіл. Воно супроводжується різноплановим терапевтичним доглядом із розширеним антропософським підходом. Про успіх у навчанні тут ідеться, як про щось тендітне, чутливе й абсолютно залежне від взаємин учителя й дитини. Тож самовиховання для наставника є беззастережною необхідністю. Тут потрібні повага до особистості дитини, благоговіння перед її долею та непохитна віра в її здатність розвиватися.

Сьогодні правомірно порушують питання про людей з особливими задатками. Вони збагачують суспільство своєю теплою, оптимізмом, самобутністю, умінням співпереживати. Кожна людина заслуговує на гідне до неї ставлення, незалежно від її індивідуальних особливостей та здібностей.

Розвиток лікувальної педагогіки до наших днів

Після смерті Рудольфа Штайнера в 1925 р. **Іга Вегман** неухильно продовжує справу лікувальної педагогіки. Цей розвиток майже зупинено за часів націонал-соціалізму. Людей із вадами розвитку використовували для медичних експериментів та систематично винищували. Д.-р медицини **Карл Кьоніг**, єврейський лікар із Відня, з групою підлітків емігрував у Шотландію і заснував там першу кемпхілл-громаду.

Та після Другої світової війни виникають нові лікувально-педагогічні ініціативи. В 1979 році утворюється міжнародне об'єднання „Рада лікувальної педагогіки та соціальної терапії“ з центром у Гетеанумі, який координує дослідницьку діяльність та освіту. Нині в антропософському напрямку діє по всьому світі близько 650 закладів у 44 країнах.

Літній вечір біля вогнища у кемпхіллі громади Германсберг

Рюдігер Яніш, лікувальний педагог у кемпхіллі Special School Beaver Run, США:

„Коли я тільки збирався навчатись, я був настільки невдоволеним суспільними відносинами, що міг би, мабуть, стати революціонером. Через антропософію я знайшов можливість діяти позитивно та творчо. Лікувальна педагогіка стала для мене тією сферою, де можна, виходячи з духовного, співтворити, співпрацювати над цим культурним імпульсом.“

- Дух не може бути хворим
- Не існує людей нормальних, є лиш люди з індивідуальними властивостями
  - Кожен задаток в людині важливий для соціальної спільноти
- Людина, котра потребує допомоги, дає шанс тому, хто їй допомагає, розвинути в собі любов і співчуття
  - Гідність кожної людини недоторканна
  - У кожній людині закладений паросток генія
  - Доля є наслідком минулого та одночасно – підготовкою до майбутнього
- Кожна людина має право на розвиток, самовизначення та участь у житті суспільства

Зображення:
Кемпхіл сільської громади Германсберг - www.hermannsberg.de
Кемпхіл сільської громади Леенхоф - www.leenhof.de
Шарлотте Фішер - www.lothfischer.de
Спеціальна школа-інтернат Фюренбуль - www.foehrenbuehl.de

Автор:
Елізабет Берінгер - www.elisabeth-beringer.de

Переклад у співпраці:
Наталія Джієва-Хазельштайнер, Дніпропетровськ
Роберта Калініченко, Черкаси

Графічне вирішення:
Софія Хайден - www.sophia-heiden.de

Видавець:
Гілка Антропософського Товариства в Німеччині ім. Каспара Хаузера, м. Салем - www.rudolf-steiner-exhibition.org